

# ВІСНИК ЦЕНТРУ

## Ключові завдання реформ в Україні: бачення Центру

**Економічні перетворення в різних сферах суспільного життя в Україні відбуваються вкрай нерівномірно. Про певні успіхи можна говорити радше тоді, коли йдеться про адаптацію громадян до ринкових умов, а не про радикальні реформи. Міжнародна спільнота, яка прагне сприяти трансформації українського суспільства, мала б інвестувати в процес вироблення спроможності уряду до проведення реформ. Такими є ключові тези доповіді головного економіста Міжнародного центру перспективних досліджень Тетяни Ситник для членів британського Королівського коледжу оборонних наук**

Нині Україна перебуває на етапі переходу від планової до ринкової економіки. Економічні перетворення будуть успішними в тому разі, якщо уряд відіграватиме нову для нього роль установи, що формує державну політику, а не здійснює управління конкретними галузями та підприємствами. Урядову політику належить орієнтувати на створення середовища, що сприятиме розвитку приватної ініціативи.

Іншим чинником, критично важливим для завершення економічних реформ, є раціональне використання ресурсів. Реформа бюджетного процесу має запобігти непродуктивному використанню суспільних ресурсів. Гарантувати довготривалий успіх за ринкових умов зможе розвиток нових вартостей людського капіталу.

2000 рік став вирішальним для реформ в Україні. Поразка на президентських виборах кандидата від Комуністичної партії засвідчила суспільну підтримку реформ і неможливість повернення до планової економіки. Переобраний на новий термін Президент та новопризначений уряд задекларували свої політичні пріоритети: (1) реформа урядової машини; (2) стимулювання приватної ініціативи; (3) бюджетна реформа. Важливим є той факт, що ці пріоритети визнав і парламент, де склалася стійка більшість, об'єднана ідеєю підтримки економічних реформ.

### Реформа урядової машини

Ми виділяємо такі визначальні досягнення адміністративної реформи:

- реорганізація урядових установ для

забезпечення розмежування між органами, що виробляють державну політику, й органами, які її впроваджують;

- перетворення Кабінету Міністрів на справді колегіальний орган, який ухвалює стратегічні рішення;

- створення Секретаріату Кабінету Міністрів з функціями стратегічного планування та аналізу державної політики.

Надалі процес реформування урядової машини потребує виконання таких завдань:

- чітке визначення обов'язків, повноважень та критеріїв ефективності роботи установ, які відповідають за впровадження державної політики (такою установою є, наприклад Державна податкова адміністрація);

- формування в уряді навичок аналізу державної політики;

- реформування місцевої влади паралельно з реформою центрального уряду.

### Вивільнення приватної ініціативи

Завдяки довгоочікуваному запровадженню системи спрощеного оподаткування почалося зростання в секторі малого бізнесу. Реформа земельних відносин заохочує приватну ініціативу в сільському господарстві, яке досі є відсталим та малоєфективним. Уряд скасував найбільше неприйнятні податки і відмовився від практики надання податкових пільг. Приватизаційні процеси позитивно впливають на якість управління на підприємствах, а ця обставина зумовлює

підвищення ефективності їхньої діяльності.

Перелічені чинники, безперечно, сприяли розвитку приватної ініціативи, проте чимало не розв'язаних проблем не дають їй розгорнутися на повну силу. Йдеться насамперед про недосконалість системи законодавства, зокрема потрібного для захисту конкуренції. Найважливіших кодексів, які визначають середовище для підприємницької діяльності, досі остаточно не ухвалено: новий Цивільний кодекс затверджено в другому читанні; новий Земельний кодекс — у першому читанні, Податковий кодекс — також тільки в першому читанні.

Слабка система примусу до виконання угод збільшує ризики під час провадження бізнесу в Україні. Головним завданням у цій сфері є прискорення реформи судової системи. Процедури регуляторного та податкового адміністрування поки що надто слабкі, щоб запобігати одноосібним рішенням чиновників. Найефективнішим способом подолання корупції вважають чітку регламентацію дій державних службовців.

### Бюджетна реформа

Внаслідок започаткування бюджетної реформи країна змогла ухвалити

### Події цього тижня

**Презентація дослідження причин і наслідків нелегального імпорту та обігу сигарет.** 19 жовтня 2000 року в Центрі відбудеться обговорення результатів дослідження "Причини і наслідки нелегального імпорту та обігу тютюнових виробів в Україні". Цю роботу виконав Міжнародний центр перспективних досліджень на замовлення Коаліції захисту прав інтелектуальної власності.

За додатковою інформацією просимо звертатися до Андрія Беги (e-mail: abega@icps.kiev.ua, тел. 463-5967) або Олексія Білінова (e-mail: marketing@icps.kiev.ua, тел. 463-6337).

бездефіцитний бюджет на 2000 рік. Заборона реструктуризувати борги з податкових платежів і припинення практики взаємозаліків змусили платників податків вчасно здійснювати розрахунки з державою, а за таких обставин суттєво збільшилися надходження до бюджету. Завдяки кращій наповнюваності державної скарбниці уряд зміг погасити заборгованість з пенсій та заробітної платні. В процесі складання бюджету на 2001 рік передбачено дотримуватися програмного принципу і збільшити адресну соціальну допомогу.

В межах бюджетної реформи Україна має виконати такі завдання:

- узгодити урядові зобов'язання з ресурсними обмеженнями;
- дотримуватися програмного принципу складання бюджету для більшості витрат на центральному та місцевому рівні;
- запровадити процедури державних закупівель.

## Вироблення нових вмінь

Найбільшим гальмом реформ є брак нових знань та вмінь, а також гостра нестача професійних кадрів — і в бізнесі, і в уряді. Розвиток ринкової економіки та демократії вимагає нових підходів до освіти, які мають забезпечити відповідність між навчальними програмами і знаннями, потрібними за умов демократії, ринку та глобалізації суспільних процесів. Радянська влада створила одну з найкращих у світі освітніх інфраструктур. Але установи системи освіти продукували і далі продукують "гвинтики" для тоталітарного режиму.

В Україні належить виробити стратегію розвитку людського капіталу, впровадження якої мало б такі наслідки:

- забезпечення інтеграції України у світову спільноту;
- конкурентоспроможність українців на світовому ринку у XXI сторіччі;
- відповідність між змістом освіти і потрібними в ринковій економіці навичками та знаннями.

## Дороговказ реформ — європейська інтеграція

Географічна приналежність України до Європи ще не переросла в приналежність політичну та економічну. Головне завдання на шляху європейської інтеграції України — запровадження європейських стандартів та процедур вироблення стратегічних рішень у різноманітних сферах суспільного життя.

Критично важливим завданням є узгодження українського законодавства з європейським, насамперед у сфері торгівлі. Для України цей процес має виявитися в таких заходах:

- зменшення тарифних та нетарифних бар'єрів у торгівлі;
- відмова від дискримінаційного протекціонізму;
- забезпечення захисту прав інтелектуальної власності. ■

*Брифінг для членів Королівського коледжу оборонних наук (Великобританія), Міжнародний центр перспективних досліджень, 12 жовтня 2000 року*

# Парламентарі об'єднують зусилля для європейської інтеграції

**Парламент кожної країни, яка планує вступити до Європейського союзу, мусить координувати свої кроки з діяльністю уряду та неурядових організацій. Таку тезу було сформульовано на міжнародній парламентській конференції "Європейська інтеграція: парламентський вимір", яку організували Комітет у закордонних справах Верховної Ради України і Міжнародний центр перспективних досліджень. На конференцію прибули представники парламентів дванадцяти країн, зокрема, Німеччини, Угорщини, Чехії, Польщі, Естонії, Латвії та Литви. Учасники зустрічі розглянули і проаналізували досвід роботи парламентських комітетів з питань європейської інтеграції, співпраці цих комітетів з урядами та недержавними організаціями своїх країн, а також проблеми, що виникають під час роботи із органами Європейського союзу**

Проведення в Україні першої міжнародної парламентської конференції з проблем європейської інтеграції, на думку Голови Верховної Ради України Івана Плюща, є важливим підтвердженням європейського вибору України. В привітанні учасникам зустрічі п. Плющ зазначив, що цей факт свідчить про визнання інтеграційних прагнень української держави та її намірів разом з іншими країнами зробити внесок у створення нової об'єднаної Європи.

Обмін досвідом та ідеями між країнами Центральної та Східної Європи, для яких європейська інтеграція є пріоритетним завданням зовнішньої політики, на думку учасників конференції, має відбуватися на всіх рівнях: йдеться не тільки про міністерства та відомства, а й про законодавчий орган країни. "Взаємодія між парламентами — це необхідна умова

європейської інтеграції, — наголосив Голова комітету Верховної Ради України в закордонних справах Ігор Осташ. — Для України надзвичайно важливо здобути досвід та підтримку інших країн — кандидатів на вступ до ЄС".

На конференції було обговорено такі теми:

**Роль парламенту в процесі європейської інтеграції та співпраця з урядом для подолання перешкод на цьому шляху.**

В. о. голови представництва Європейської комісії в Україні Даніель Жиглярис переконаний, що національні парламенти відіграють визначальну роль в інтеграційних процесах. Перший заступник міністра закордонних справ України Олександр Чалий зазначив, що виконавча влада "чітко розуміє роль українського парламенту в інтеграційному процесі і вважає, що без ефективних дій Верховної

Ради виконати конкретні завдання практично не можливо";

**Позиція ЄС щодо України і зволікання із заходами, спрямованими на розвиток співпраці у сфері економіки.** Учасники конференції дійшли згоди щодо недопустимості закриття кордонів між Україною та сусідніми країнами, які буде приєднано до Європейського союзу раніше за неї. Було також обговорено питання про вступ України до СОТ і перспективи підписання Угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС;

**Конкретні кроки комітетів з питань європейської інтеграції (та інших комітетів) у сфері європейської інтеграції.** На форумі було визначено головні завдання парламентів у процесі інтеграції: узгодження законодавства з європейськими стандартами, співпраця з урядом під час підготовки законопроектів, участь у переговорах з ЄС щодо приєднання. ■

*Міжнародна конференція "Європейська інтеграція: парламентський вимір", організатори: Комітет у закордонних справах Верховної Ради України і Міжнародний центр перспективних досліджень, 13–14 жовтня 2000 року.*

*За детальношою інформацією просимо звертатися до Ольги Шуμιло (e-mail: oshumylo@icps.kiev.ua, тел.: (044) 463-5967).*

"Вісник Центру" є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо Ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетню, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор "Вісника Центру" Олександр Царенок (pr@icps.kiev.ua) Передрук матеріалів дозволено з відомо Центру. Адреса: 04070, Україна, м. Київ, вул. Волоська, 8/5 Телефон: (38044) 462 4937/38/58. Факс: (38044) 463 59 70 Сторінка у Всесвітній павутині: <http://www.icps.kiev.ua/>